Fastighets- och servicenämnden | TJÄNSTEUTLÅTANDE | FSN 2021-0397

2021-12-02 | RK 2021-0542

Klass: K1

Fastighets- och servicenämnden

Yttrande över motion 2021:44 om krav på kollektivavtal i samband med upphandling

Ärendet avser yttrande över motion 2021:44 om krav på kollektivavtal i samband med upphandling

Ärendebeskrivning

Fastighets- och servicenämnden har beretts möjlighet att yttra sig över motion 2021:44 om krav på kollektivavtal i samband med upphandling.

Beslutsunderlag

Förvaltningschefernas tjänsteutlåtande
Motion 2021:44 av Alexander Petersson m.fl (S) om krav på kollektivavtal i samband med upphandling

Förslag till beslut

Fastighets- och servicenämnden föreslås fatta följande beslut.

1. Fastighets- och servicenämnden beslutar att avge yttrande över motion 2021:44 i enlighet med förvaltningschefernas tjänsteutlåtande.

Förvaltningens förslag och motivering

Sammanfattning
Region Stockholm antog 2013 en uppförandekod för leverantörer. Uppförandekoden ställer krav på att varor och tjänster som levereras till Sveriges regioner ska vara framställda under förhållanden som är förenliga

med bland annat FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna, ILO:s[1] åtta kärnkonventioner och FN:s barnkonvention.

Krav på efterlevnad av Region Stockholms uppförandekod ställs i upphandlingar där arbete utförs i andra länder där svensk rätt inte tillämpas.

Inom upphandlingslagstiftningen finns regler om arbetsrättslig kravställning. Reglerna innebär att krav på arbetsrättsliga villkor vid upphandling ställs, när en bedömning gjorts att upphandlingen riktar sig mot en riskbransch och det finns risk för oskäliga arbetsvillkor. Ett generellt krav på kollektivavtal skulle dock bryta mot principen mot likabehandling eftersom det råder föreningsfrihet i Sverige, det vill säga en rätt att både tillhöra en arbetsgivarorganisation samt att inte tillhöra en arbetsgivar-organisation. Ett sådant generellt krav skulle även kunna bedömas strida mot proportionalitetsprincipen då ett kollektivavtal kan innehålla mer än vad som krävs för att ett åtagande ska kunna utföras.

[1] ILO = International Labour Organization

Bakgrund
Regionstyrelsen har den 17 september 2021 överlämnat en remiss gällande motion 2021:44 av Alexander Petersson m fl (S) om att ställa krav på kollektivavtal i samband med upphandling (RS 2021-0542) för yttrande senast den 28 februari 2022.

Motionärerna föreslår att det vid alla upphandlingar av verksamhet i Region Stockholm ska ställas krav på kollektivavtal samt att all verksamhet i Region Stockholms regi ska garantera kollektivavtal för alla anställda.

Överväganden
Region Stockholm antog 2013 en uppförandekod för leverantörer. Uppförandekoden ställer krav på att varor och tjänster som levereras till Sveriges regioner ska vara framställda under förhållanden som är förenliga med bland annat FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna, ILO:s åtta kärnkonventioner, den arbetsrätt och miljölagstiftning som gäller i tillverkningslandet, FN:s barnkonvention och konvention mot korruption.

För att uppfylla åtagandet ska leverantören/entreprenören ha fastställt styrdokument som innefattar ett åtagande att följa de grundläggande villkoren, ha offentliggjort sitt åtagande att respektera de grundläggande villkoren, ha utsett en person som ansvarar för efterlevnad av villkoren, följa upp efterlevnaden samt ha rutin för hantering av eventuella avvikelser från efterlevnaden.

Krav på efterlevnad av Region Stockholms uppförandekod ställs i upphandlingar där arbete utförs i andra länder där svensk rätt inte tillämpas.

Lagen om offentlig upphandling (LOU) innehåller regler om krav på arbetsrättsliga villkor. I samband med en upphandling finns så kallade tröskelvärden, det vill säga olika beloppsgränser som varierar beroende på vad som ska upphandlas och vem som upphandlar. Ett tröskelvärde är det belopp som bestämmer om en upphandling ska annonseras i EU eller nationellt. För upphandling av byggentreprenader är tröskelvärdet cirka 54 miljoner konor och för varor och tjänster cirka 2 miljoner kronor.

I upphandlingar *över* tröskelvärdet som riktar sig mot en identifierad riskbransch, *ska* det enligt LOU, ställas krav på arbetsrättsliga villkor avseende en lägsta lön, minsta semesterrätt och en maximal arbetstid för de yrkesgrupper som bedöms löpa risk för oskäliga arbetsvillkor. I upphandlingar *under* tröskelvärdet *bör* sociala krav ställas om de riktar sig mot en riskbransch.

För att avgöra om bestämmelserna om arbetsrättsliga villkor ska tillämpas behöver den upphandlande myndigheten göra en så kallad behövlighetsbedömning. För exempelvis fastighets- och servicenämnden innebär det att nämnden ska utreda om det är en riskbransch som upphandlingen riktar sig till med risk för oskäliga arbetsvillkor för berörda arbetare och om det därmed behöver ställas krav på arbetsrättsliga villkor i upphandlingen.

Krav på arbetsrättsliga villkor ställs i upphandlingar där en analys av berörd marknad har visat att det är en riskbransch och att det finns risk för oskäliga arbetsvillkor för berörda arbetare.

De lagar som styr all offentlig upphandling bygger på fem grundprinciper som har sin grund i EU-rätten. Bestämmelserna i upphandlingslagarna ska alltid tolkas mot bakgrund av dem. Bland annat är det principen om likabehandling som innebär att leverantörer i lika situationer ska behandlas lika. Alla leverantörer ska exempelvis få samma information vid samma tillfälle. Med principen om proportionalitet menas att kraven, kriterierna och villkoren i upphandlingen ska vara rimliga i förhållande till det som upphandlas. Kraven ska vara både lämpliga och nödvändiga för att uppnå syftet med upphandlingen.

Motionärernas förslag om att införa krav på kollektivavtal vid alla upphandlingar av verksamhet, skulle bryta mot principen mot likabehandling eftersom det råder föreningsfrihet i Sverige, det vill säga en rätt att både tillhöra en arbetsgivarorganisation samt att inte tillhöra en arbetsgivarorganisation. Kravet kan även bedömas strida mot proportionalitetsprincipen då ett kollektivavtal kan innehålla mer än vad som krävs för att ett åtagande ska kunna utföras.

Med anledning av ovan, ställs det därför krav på arbetsrättsliga villkor vid upphandling, när en bedömning gjorts att upphandlingen riktar sig mot en riskbransch och det finns risk för oskäliga arbetsvillkor.

Miljökonsekvenser
Beslutet medför ingen tillkommande miljökonsekvens.

Ekonomiska konsekvenser
Beslutet medför inga ekonomiska konsekvenser.

ANETTE HENRIKSSON Digitally signed by ANETTE HENRIKSSON
Date: 2022-01-17 14:15:48+01:00

Anette Henriksson
Förvaltningschef
Fastighetsförvaltningen

Eleonore Hammare
tf Förvaltningschef
Serviceförvaltningen

Beslutsexpediering:
Akt
Klicka här för att fylla i vilka beslutet ska skickas till

Region Stockholm

Signerad av
Eleonore Hammare SE2321000016-D72P

Signaturdatum
2022-01-17 11:38:00